

ARKITEKTUR OG BYFORMINGSPRISEN 2023

I år er det trettende gang Arkitektur og byformingsprisen for Bergen kommune deles ut. Rådet for byforming og arkitektur har i år som i fjor hatt ansvar for juryering av nominerte kandidater, og juryen har bestått av Sunniva Eide, Henrik Larsen, Simon Dai, Jon Martin Seternes, Ingvild Nesse og Sigrun Åsebø.

Bergen kommunes årlige arkitekturpris skal fremme og belønne de som gjennom prosjektutvikling bidrar til å skape økt kvalitet til våre bygde omgivelser og som kan vise til konkrete og gode resultater. Med utgangspunktet i Bergen kommunes arkitektur - og byformstrategi for en vakker, særpreget, inkluderende og bærekraftig by, har vi etterspurt kandidater i henhold til følgende kriterier:

- **Vakker:** Hvordan prosjektet fremstår som helhetlig utformet med gode visuelle kvaliteter samt gode romlige og sanselig opplevelser.
- **Særpreget:** Hvordan prosjektet er identitetsskapende, bygger videre på stedets unike kvaliteter og gir et godt samspill mellom bebyggelse og landskap.
- **Inkluderende:** Hvordan prosjektet bidrar til en aktiv bruk av gater og byrom og sosialt bærekraftige nabolag.
- **Grønn:** Hvordan prosjektet bidrar til lav energi- og ressursbruk, og en endringsdyktig by.

Prosjekter som tildeles prisen skal være ferdigstilt i løpet av de siste 5 årene.

Kandidatene:

Det kom inn totalt forslag på 31 kandidater til årets pris. Kandidatene er blitt vurdert på bakgrunn av utlysningsteksten og tilgjengelig informasjon, i tillegg er det foretatt befarings på stedet.

De innkomne forslagene som fyller kriteriene og som juryen har valgt å nominere, er i alfabetisk rekkefølge:

Byvilla, Jonas Reins gate 11

Byggherre: Lene Jordan og Bård Johansen

Arkitekter: OPA Form AS

Interiørarkitekter: OPA Form AS

Fyllingsdalstunnelen, gang- og sykkel tunnel, Fylkesvei 540

Byggherre: Bybanen Utbygging, Vestland Fylkeskommune

Arkitekter: 3RW Arkitekter

Landskapsarkitekter: Smedsvig Landskapsarkitekter og Sweco Architects

Godtemplarhuset – Sverres gate 1/Engen 30

Byggherre: Teaterhjørnet AS/Kloss Hold AS

Arkitekter: Kaleidoscope Nordic

Haukeland Sjukehus Holdeplass, Haukelandsbakken 4

Byggherre: Bybanen Utbygging - Vestland Fylkeskommune

Arkitekter: 3RW Arkitekter

Landskapsarkitekter: Smedsvig Landskapsarkitekter og Sweco Norge AS

Liaparken, Liaflaten 2-4

Byggherre: BOB AS

Arkitekter: MAD Arkitekter AS

Landskapsarkitekter: Norconsult AS

Nygaarden, Nygårdsgaten 91-93

Byggherre: Entra

Arkitekter: Link Arkitektur

Landskapsarkitekter: Link Landskap (forprosjekt), Norconsult (detaljprosjekt)

Interiørarkitekter: Link Arkitektur

St. Paul – Bygg for samling, Nygårdsgaten 124

Byggherre: St. Paul Gymnas

Arkitekter: Norconsult AS

Landskapsarkitekter Norconsult AS

Interiørarkitekter: Norconsult AS

Sykkelhus Kronstad Kronstadveien 19-23

Byggherre: Kronstadveien Borettslag

Arkitekter: Kvalbein Korsøen Arkitektur AS

Landskapsarkitekter: Kvalbein Korsøen Arkitektur AS

Stamerhuset barnehage, Rieber-Mohns veg 18

Byggherre: Tryllefløyten Steinerbarnehage SA

Arkitekter: Arkitektstudio Elfrida Bull Bene AS i samarbeid med Sweco AS i tidlig fase

Interiørarkitekter: Inspira AS

Utomhusanlegget ved Viken Brygge og Skipet, Solheimsgaten 3

Byggherre: G C Rieber Eiendom AS

Landskapsarkitekter: Smedsvig Landskapsarkitekter AS

De 10 kandidatene som er nominerte til Bergen kommunes arkitektur- og byformingspris spenner fra landskapsprosjekter via boligfortetting med nye typologier, innpassing av nye boliger i etablerte boligområder og rehabilitering og transformasjon av eksisterende bygg, til offentlige samferdselsprosjekter og kontor- og næringsbygg nært kollektivknutepunkt.

Rådet har valgt å gi følgende prosjekter hederlig omtale:

1. Stamerhuset barnehage, Rieber-Mohns veg 18

Stamerhuset barnehage er fremragende eksempel på hvordan man har klart å ta vare på et eksisterende kulturminne, som i utgangspunktet hadde mange utfordringer konstruktivt og vedlikeholdsmessig, og gitt bygget en ny funksjon som barnehage. Man har klart å utvikle og transformere et eksisterende lysthus til å bli et helstøpt prosjekt med svært gode romlige og sanselige kvaliteter som legger til rette for et godt lærings- og oppvekstmiljø for barn.

Interiøret har svært høye materialkvaliteter, der man blant annet har restaurert og tilbakeført den opprinnelige trappen i hallen. Det er her etablert vertikale romforbindelser som åpner opp interiøret og skaper gode romlige opplevelser, samtidig gjør det lett og intuitivt å bevege seg rundt i anlegget.

Interiøret har fått en fargeskala og palett utviklet gjennom en analyse av malingslagene på veggene, og det er laget kopier av maleriene i brystningene nederst på innerveggene som skaper særpregete og egenartige rom i barnehøyde. Det er lagt inn runde lydabsorbenter i himlingene som også tilfører

opplevelseskvaliteter, og er med på å både redusere skalaen i rommene og samtidig skape rom for fantasi og undring.

Prosjektet skårer høyt i bærekraftsammenheng, da man på nennsom måte har klart å ivareta en bygningsmasse som lett kunne gått til grunne uten en byggherre med visjoner, og arkitekter med vilje og evne til å realisere disse. For å ivareta inn klimaet på en best mulig måte har man arbeidet med linoljemaling, og videre lagt ventilasjonsrister i gulvet for å unngå å store kanaler i himlingene.

Rådet finner det svært inspirerende at man har fått til en så vellykket tilpasning til en ny funksjon i eksisterende bevaringsverdig bygg, spesielt med tanke på at en barnehages romprogram ofte er krevende i forhold til logistikk, renholds krav og garderobeforhold.

2. Haukeland Sjukehus Holdeplass, Haukelandsbakken 4

Bybanestoppet på Haukeland er et imponerende prosjekt i kraft av sin funksjon, der det skal bringe passasjerer fra bybanestoppet til to av Bergens største arbeidsplasser, og samtidig ivareta krav til funksjon, logistikk og opplevelseskvaliteter for byens reisende. Bybanestoppet har gjennomgående svært høye materialkvaliteter, og det er oppnådd noen imponerende romforløp man ikke før har sett i Bergen.

Rådet vil også fremheve den svært vellykkede integreringen av kunst i arkitekturen. Dette i form av gulvutsmykningen mellom plattformene som er utført som en abstrakt fargerik frise som vil glede fremtidige brukere av stasjonen. Tunellen fra Haraldsplass-inngangen til Haukelandsinngangen har en lys og vakker himling, og er oversiktlig utformet uten blindsoner, slik at man hele tiden ser hele romforløpet som gjør at det trygg og oversiktlig.

Logistikken er gjennomført, og romforløpet som tar deg oppover er imponerende i sin skala og vertikalitet, noe som blir ytterligere understreket gjennom en vellykket lyssetting. Her har hele prosjektteamet samarbeidet for en helstøpt løsning som vil bidra til at bybanestoppet er blitt et attraktivt byinteriør på linje med byrommet over. Det er arbeidet på en imponerende måte med å bringe dagslys så langt så mye ned i den dype stasjonen, og Bergen har fått en samferdselsattraksjon av internasjonalt format.

Over bakken er de ulike funksjonene oppdelt i flere runde bygningskropper, som bidrar til en åpenhet og et særpreg i lokalområdet. Anlegget er godt integrert i sine omgivelser ved grepene som er gjort av landskapsarkitektene i prosjektet.

3. Liaparken, Liaflaten 2-4

Rådet har valgt å gi hedrende omtale til Liaparken, ut fra prosjektets ambisiøse satsing på utvikling av nye boligtypologier og fellesløsninger i nye store boligprosjekt.

Ved å forme bygningsvolumene som en kombinasjon av terrassehus og frittstående volumer, oppnår man en ny boligtypologi som har et stort potensial her på Vestlandet, gitt våre ofte krevende terrengsituasjoner. Sett fra avstand fra andre siden av Liavatnet, føyer prosjektet seg sømløst seg inn i sine omgivelser som en mellomting mellom terrasseboligtypologien som allerede finnes i området, og eneboligbebyggelsen som dominerer området ellers. Slik baner prosjektet vei for en mer bærekraftig og terrengtilpasset utbygging som er et eksempel til etterfølgelse som vi håper flere utviklere og arkitekter vil utforske i fremtiden også i en bredere kommersiell sammenheng.

Liaparken er også et prosjekt der det er lagt vekt på deløsninger i form av arealer der beboerne kan dyrke felles aktiviteter. Dette tilfører prosjektet en sosial dimensjon, som er viktig i vårt samfunn i dag, der ensomhet blir et stadig større problem. Rådet vil her trekke fram utearealene i bakkant av prosjektet, som har løst arealer mot et skrående terreng med en generøs bredde og god materialbruk i form trebroer.

Rådet vil applaudere viljen som er vist i dette prosjektet til å strekke seg utover det som er vanlig i dagens boligutvikling ved å legge til rette for mer sosialt fellesskap, gode og varierte utearealer, og en formingsvilje til å nytolke boligbygging i stor skala i et kupert terreng. RBA håper at dette prosjektet kan inspirere og utfordre andre boligutviklere til å tenke nytt innenfor boligutvikling i stor skala.

Juryens valg av vinner:

Bergen kommunes arkitektur- og byformingspris er som navnet sier en pris som ikke bare skal vurdere tiltak enkeltvis som arkitekturverk, men vurdere hvordan omgivelsene kan tilføres nye kvaliteter gjennom en helhetlig løsning av funksjon, form, romlige sammenhenger, terrengtilpasning og materialbruk. Dette betyr at arkitektur ikke bare ses på som enkeltverk, men også som et verktøy for hvordan man kan oppnå gode kvaliteter for brukere og beboere som gir merverdi og særpreg til stedet, og bruke arkitektur som et verktøy for samfunnsbygging.

Estetikk og funksjonalitet er begge sentrale kriterier, men rådet har også valgt å legge vekt på i hvilken grad prosjektet «sprenger sine egne rammer» og får betydning utover den funksjonen det er satt til å ha, og den merverdien det kan tilføre området rundt. Rådet er av den oppfatning at stedsutviklingskomponenten er viktig i et hvert byggeprosjekt. Rådet ønsker å gi honnør til arkitekter som benytter seg av muligheten til ikke bare å svare på oppdragsgiverens bestilling, men også gi nye kvaliteter til omgivelsene. Slike kvaliteter kan være av estetisk art, dreie seg om tilleggsfunksjoner som kommer bydelen til gode, eller være grep som tydeliggjør prosjektets landskapsmessige sammenheng. En slik tilnærming bidrar til opplevelseskvaliteter, gir økt forståelse og styrker stedsidentiteten. Denne tankegangen krever inngående kjennskap til lokal kontekst, og er derfor en tidkrevende prosess. Likevel mener rådet at prosjekter som vitner om denne typen ambisjoner bør løftes frem som eksempler til etterfølgelse.

Rådet mener årets prisvinner skårer på alle disse kriteriene. Prosjektet representerer et vellykket tiltak som svarer på tidens klimatiske og energimessige utfordringer, samtidig representerer det vår tids arkitektoniske uttrykk i en by som hele tiden skal være under fornying og utvikling. Ved hjelp av en helhetlig ide og bevisste grep har man skapt et forbilde for en videre utvikling av byen vår, både for de som bruker prosjektet til daglig, og besøkende i lokalmiljøet, samt en arena som skaper aktivitet og bidrar til en styrking av lokalmiljøet.

Rådet for byforming og arkitektur har derfor utpekt Nygaarden til vinner av Arkitektur- og byformingsprisen 2023.

Juryen har valgt å tildele prisen til Nygaarden, som et eksempel på et svært vellykket byutviklingsprosjekt på Nygård, som i de siste årene har utviklet seg til å bli i et viktig område for kunnskapsbaserte næringer. Prosjektet ligger vis a vis Bergens mest besøkte bybanestopp på Nygård, og markerer inngangsporten til Bergen sentrum fra sør sammen med SATS- bygget og Media City. For noen år siden var Nygård en sterkt trafikkert bydel i Bergen sentrum preget konsekvensene av en bilbasert politikk som slo sterkt inn på 70- og 80-tallet. Prosjekter som Nygaarden, Bybanen og Media City Bergen har imidlertid bidratt til en reversering av denne utviklingen, og en revitalisering av bydelen som helhet.

Rådet vil spesielt berømme viljen som er vist i prosjektet til utvikling av gode utearealer og forbindelseslinjer, og prosjektet har tilført nye kvaliteter til bydelen i form av plassen foran bygget, som har skapt et nytt aktivitetspunkt ved bybanestoppet Nygård. Denne plassen ligger mot sør i tilknytning til kafeen ved inngangen, og skaper sammen med den nye forbindelsen fra Nygårdsgaten til Johannes Bruuns gate en aktivitet og en puls i byrommet, og bidrar til å skape nytt byliv i bydelen. Det nye bygget har blitt et sosialt knutepunkt mellom Johannes Bruuns gate og Nygårdsgaten, og vitaliserer flyt og sirkulasjon i området.

RBA vil trekke frem det helhetlige grepet som er tatt ved å legge en åpen gangforbindelse gjennom huset, og planlegge store og åpne atrier inne i bygningsmassen, som gir lys og luft til arealene i midten av bebyggelsen, og tilfører disse gode romlige kvaliteter. Innvendig er det benyttet en begrenset materialpalett i eik, stål og betong. Utvendig er det benyttet norsk granitt i en fasade der tverrstilte lameller skaper en fin rytme og dybdevirkning i fasaden, samtidig som de fungerer som solavskjerming mot Nygårdsgaten. Bebyggelsen er også avtrappet i høyden, noe som gjør at bygget fremstår som lavere fra gateplan, og tilpasser seg sine omgivelser på en god måte når man betrakter bygget på avstand.

Prosjektet har høye miljøambisjoner, og er prosjektert og ført opp etter Tek17. Bygget er sertifisert som BREEAM Nord Excellent, og det er valgt energiløsninger i form av vannbåren gulvvarme basert på fjernvarme og solcellepaneler. Videre er det tatt i bruk fjernkjøling fra saltvann via ventilasjonsanlegg. Bygget har balansert ventilasjon med varmegjenvinning.. Alt i alt er prosjektet et godt eksempel på et helhetlig planlagt prosjekt med en rekke kvaliteter som vi ønsker flere eksempler av for å oppnå en variert, inkluderende og bærekraftig byutvikling.

Nygården er derfor et eksempel til etterfølgelse på et bærekraftig og klimavennlig nybygg som samtidig tilbyr høye estiske kvaliteter og gode romopplevelser for både de som arbeider der og de besøkende. Det er et forbilledlig prosjekt som viser en ny tilnærming til byforming ved sin inkludering av nye byrom og gateforbindelser, og slik styrke Nygårdsområdet som har utviklet seg til å bli innfallspporten til Bergen sentrum. Prosjektet tilfører stedet nye kvaliteter gjennom en helhetlig løsning av funksjon, form, romlige sammenhenger og materialbruk. Alle disse faktorene til sammen gjør prosjektet til vinneren av Bergen kommunes arkitektur- og byformingspris 2023.

Gratulerer!